

Załącznik nr 11

do Regulaminu wyboru projektów nr FEMP.06.16-IP.02-024./23

Sytuacja grup docelowych do konkursu 6.16

Aktywizacja społeczno-zawodowa Program Fundusze Europejskie dla Małopolski

Zespół Badań, Analiz i Programowania Rynku Pracy

4.08.2023 rok

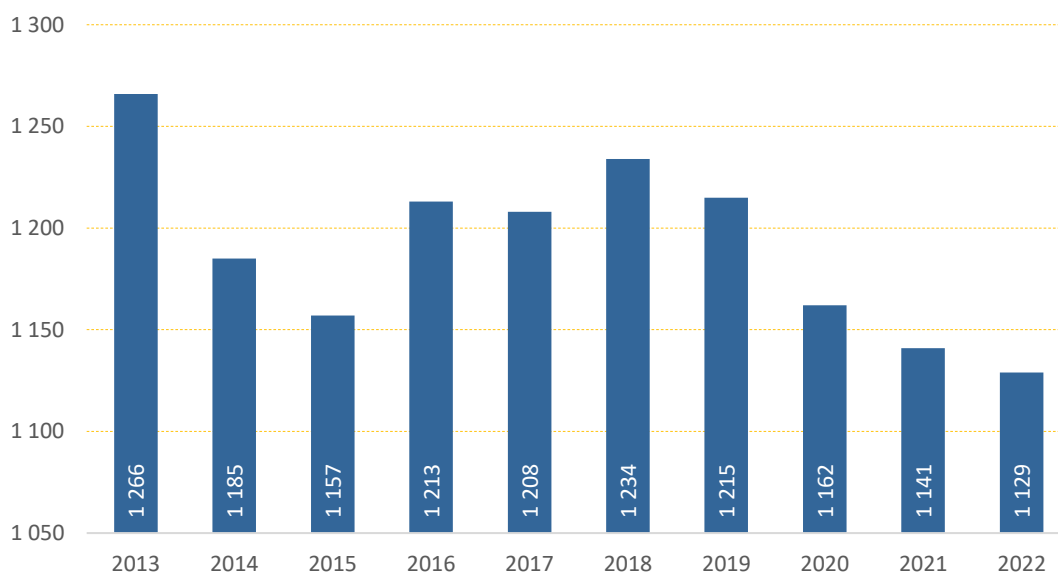
Spis treści

Spis treści	1
1. Osoby biernie zawodowo i potrzebujące wsparcia w funkcjonowaniu	2
2. Osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej lub kwalifikującym się do objęcia wsparciem pomocy społecznej.....	4
3. Osoby, o których mowa w Ustawie o zatrudnieniu socjalnym	6
4. Osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	12
5. Osoby przebywające i opuszczające młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii	22
6. Osoby z niepełnosprawnościami.....	24
7. Członkowie gospodarstw domowych sprawującym opiekę nad osobą z niepełnosprawnością	26
8. Osoby opuszczające placówki opieki instytucjonalnej.....	27
9. Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością	30
10. Osoby korzystające z programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową	32
11. Osoby będące ofiarami przestępstw i przemocy w rodzinie.....	34
12. Osoby objęte ochroną czasową w Polsce w związku z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę	36

1. Osoby biernie zawodowo i potrzebujące wsparcia w funkcjonowaniu

Począwszy od 2019 roku stale zmniejsza się poziom bierności w Małopolsce. Pozytywnego trendu nie przerwały nawet perturbacje na rynku pracy wywołane przez pandemię COVID-19 czy przez rosyjską inwazję na Ukrainę. W IV kwartale 2022 roku odnotowano w województwie 1,1 mln biernych w wieku 15-89 lat, tj. o 1,1% mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego – najmniej w perspektywie ostatnich 10 lat. Przy czym spadek dotyczył tylko grupy mężczyzn (4,8% r/r). Grupa biernych kobiet zwiększyła się o 1,5% r/r¹.

Wykres 1. Liczba biernych zawodowo w Małopolsce w tys., w latach 2013-2022 wg stanu na IV kwartał

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

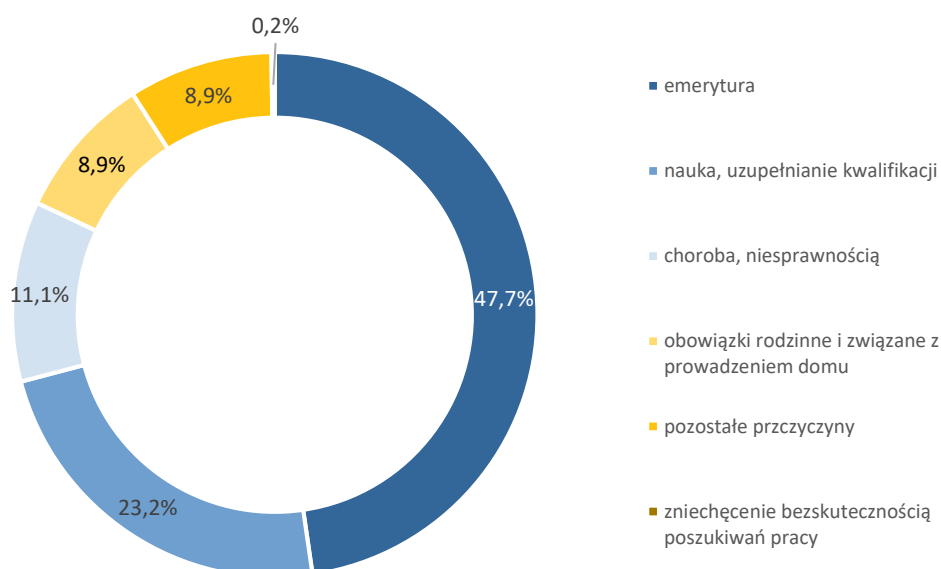
W IV kwartale 2022 roku wśród biernych przeważały kobiety (61,5%, tj. o 1,6 p.p. więcej r/r) oraz mieszkańcy wsi (53,9%, tj. o 0,6 p.p. mniej r/r). Pod względem wieku dominowały osoby z grupy 55–89 lat (64,7%, tj. o 2,1 p.p. więcej r/r). Bierni w wieku produkcyjnym stanowili w IV kwartale 2022 roku 36,3%, czyli o 1,6 p.p. mniej niż rok wcześniej².

¹ Por. [Ocena sytuacji na rynku pracy województwa małopolskiego w roku 2020 \(praca.gov.pl\)](https://praca.gov.pl) [27.07.2023]

² Por. Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim - IV kwartał 2022 roku, Urząd Statystyczny w Krakowie, dostęp: [Urząd Statystyczny w Krakowie / Opracowania bieżące / Informacje](#)

Podobnie jak w latach poprzednich, w IV kwartale 2022 roku największą grupę biernych w wieku 15-74 lata, nieposzukujących pracy (dla niej ustalane były przyczyny bierności) stanowili w Małopolsce emeryci – 47,7%, w następnej kolejności osoby uczące się – 23,2%, pozostające poza rynkiem pracy ze względu na chorobę lub niepełnosprawność – 11,1% oraz sprawujące obowiązki rodzinne – 8,9%. Osoby pozostające poza rynkiem pracy ze względu na zniechęcenie poszukiwaniem pracy stanowiły marginalną grupę, tj. 0,2%. Można zatem przyjąć, że w przypadku zdecydowanej większości biernych ich sytuacja zawodowa wynika z obiektywnych przesłanek, które w danym momencie utrudniają, czy wręcz uniemożliwiają podjęcie zatrudnienia³.

Wykres 2. Przyczyny bierności zawodowej w Małopolsce w IV kwartale 2022 roku (bierni w wieku 15-74 lata nieposzukujący pracy)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim - IV kwartał 2022 roku, Urząd Statystyczny w Krakowie

[sygnalne / Praca, wynagrodzenie / Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim - IV kwartał 2022 r.](#) [06.04.2023]

³ Por. Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim - IV kwartał 2022 roku, Urząd Statystyczny w Krakowie, dostęp: [Urząd Statystyczny w Krakowie / Opracowania bieżące / Informacje sygnalne / Praca, wynagrodzenie / Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim - IV kwartał 2022 r.](#) [06.04.2023]

Wśród biernych znaczącą grupę stanowią osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, czyli osoby, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego.

Biorąc pod uwagę postępujące starzenie się społeczeństwa trzeba zakładać, że grupa ta będzie się w najbliższych latach powiększać. Jak pokazują wyniki Narodowego Spisu Powszechnego, pomiędzy 2011 a 2021 rokiem, udział osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) w Małopolsce zmniejszył się z 19,8% do 19,3%, a ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata) z 63,6% do 60,1%. Wyraźnie zwiększył się natomiast odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) z 16,6% w 2011 roku do 20,6% w 2021 roku Oznacza to, że w ciągu dekady przybyło w Małopolsce 151 tys. osób powyżej 60./65. roku życia i że co 5. mieszkaniec Małopolski jest w tym wieku⁴. Prognozy demograficzne wskazują, że tendencje te będą się dalej pogłębiać.

2. Osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej lub kwalifikującym się do objęcia wsparciem pomocy społecznej

Zgodnie Ustawą z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (art. 7) pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy domowej;

⁴ Por. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 w województwie małopolskim, Urząd Statystyczny w Krakowie, dostęp: [Urząd Statystyczny w Krakowie / Infografiki / Infografiki US Kraków / Rynek Pracy w województwie małopolskim w 2012 r.](#) [19.04.2022]

- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 11) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 12) alkoholizmu lub narkomanii;
- 13) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 14) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej stanowią jedną z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Na koniec grudnia 2022 roku osoby te stanowiły 1,2% bezrobotnych Małopolan ogółem (773 osoby) i 1,4% w grupie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Bezrobotne kobiety korzystające ze świadczeń pomocy społecznej stanowią 54% osób.

W ramach systemu pomocy społecznej osoby wymagające wsparcia mogą przebywać w instytucjach świadczących opiekę stacjonarną. W końcu 2022 roku w województwie małopolskim działało 176 zakładów stacjonarnych pomocy społecznej (o 6 więcej w porównaniu z 2021 rokiem). Stanowiły one 8,3% wszystkich tego typu placówek w Polsce (wzrost o 0,1 p. proc. wobec 2021 roku).

Wśród zakładów stacjonarnych pomocy społecznej dominowały domy pomocy społecznej – 96 (55% ogólnej ich liczby w województwie), a w dalszej kolejności placówki zapewniające całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej – 46 (26%), 16 schronisk dla bezdomnych, 6 noclegowni, 3 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz 2 rodzinne domy pomocy. Pozostałych placówek świadczących opiekę stacjonarną w ramach pomocy społecznej było 7.

W 2022 roku opiekę w tych instytucjach otrzymało 10 941 osób, tj. 9,2% ogólnej ich liczby w kraju. Z placówek pomocy społecznej częściej korzystały kobiety (51,1%) niż mężczyźni (48,9%). Działające na terenie Małopolski zakłady stacjonarne pomocy społecznej na koniec 2022 roku posiadały 11,7 tys. miejsc, tj. 8,9% wielkości ogólnopolskiej.

W województwie małopolskim średnio trzech mieszkańców na 1 000 ludności, korzysta z placówek stacjonarnej pomocy społecznej (podobna wartość jak w kraju). W powiatach Małopolski najwyższy wskaźnik odnotowano w powiecie miechowskim (8 mieszkańców na 1 000 ludności).

Placówki dysponowały średnio 69 miejscami (w Polsce – 64 miejsca).

W omawianych zakładach przebywało 10,9 tys. mieszkańców. Najliczniejszą grupę mieszkańców stanowiły osoby przewlekle psychicznie chore (27,4%) oraz osoby w podeszłym wieku (po 26,9%). Dużą grupę stanowiły też osoby przewlekle somatycznie chore (21,3%), z niepełnosprawnością intelektualną – osoby dorosłe, dzieci i młodzież (13,9%) oraz osoby bezdomne (8,2%), a najmniej liczną grupę – matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży (0,4%).

Najwięcej placówek stacjonarnych pomocy społecznej zlokalizowanych było na terenie Krakowa (30). Dysponowały one 2 963 miejscami, w których przebywało 2 781 osób. Natomiast najmniej zakładów działało w powiecie bocheńskim, dąbrowskim i proszowickim (po dwa zakłady). W powiecie brzeskim zlokalizowanych jest 7 placówek stacjonarnych pomocy społecznej⁵.

3. Osoby, o których mowa w Ustawie o zatrudnieniu socjalnym

Zgodnie art. 1 ust. 2 Ustawy z 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym przepisy ustawy stosuje się w szczególności do:

- 1) bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;

⁵ Placówki stacjonarnej pomocy społecznej, Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny [dostęp z 28.07.2023]

- 2) uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego;
- 3) uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej;
- 4) chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego;
- 5) bezrobotnych, w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, pozostających bez pracy przez okres co najmniej 36 miesięcy;
- 6) zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;
- 7) uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych. Znajdują się oni w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Zadania określone w ustawie realizowane są poprzez zatrudnienie socjalne, przez co należy rozumieć zapewnianie osobom możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej i zatrudnienia wspieranego. W Polsce jest aktywnych około 89,4 tys. organizacji pozarządowych, które odgrywają istotną rolę w procesie integracji społecznej i zawodowej cudzoziemców. Część z nich działa na rzecz pomocy cudzoziemcom, w tym około 210 z nich wskazuje jako jedno z obszarów działalności statutowej „pomoc uchodźcom”⁶.

Łącznie w 2021 roku aktywnie działało 1265 jednostek reintegracji społeczno-zawodowej. Liczba ta zmniejszyła się w porównaniu do 2020 roku o 18 jednostek (1,4%).

W 2021 roku, podobnie jak w latach wcześniejszych, działały głównie placówki nakierowane na aktywizację osób z niepełnosprawnościami – 729 warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) i 133 zakłady aktywności zawodowej (ZAZ).

⁶ Resortowy Program Aktywizacyjny dla Cudzoziemców na lata 2022-2025, Minister Rodziny i Polityki Społecznej, Warszawa, 2022 r.

Wśród placówek świadczących usługi również dla osób z innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, aktywnie działało 201 centrów integracji społecznej (CIS) i 202 kluby integracji społecznej (KIS).

Organizatorem jednostek reintegracji społeczno-zawodowej, podobnie jak w latach wcześniejszych, były najczęściej podmioty sektora non-profit, tj. stowarzyszenia, fundacje oraz społeczne podmioty wyznaniowe – utworzyły one ponad 2/3 (67,2%) ogólnej liczby CIS, KIS, ZAZ oraz WTZ.

Beneficjentami usług integracyjnych świadczonych w 2021 roku przez CIS, ZAZ i WTZ było 46,3 tys. osób. Od 2020 roku liczba odbiorców usług tych placówek wzrosła o 5,0% tj. o 2,2 tys. osób. Biorąc pod uwagę typ placówki, w jakiej prowadzono integrację społeczno-zawodową, największą grupę beneficjentów stanowili uczestnicy WTZ (61,4%), następnie - uczestnicy zajęć w CIS (25,1%), a najmniejszą - osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym zatrudnione w ZAZ (13,5%)⁷.

W Małopolsce w 2021 roku aktywnie działało 124 jednostek reintegracyjnych, w tym 12 Centrów Integracji Społecznej, 67 Warsztatów Terapii Zajęciowej, 12 aktywnych Zakładów Aktywności Zawodowej oraz 33 Klubów Integracji Społecznej⁸.

a) Centra Integracji Społecznej

W 2021 roku w Polsce było 201 aktywnych Centrów Integracji Społecznej, które świadczyły usługi integracji społeczno-zawodowej 11,6 tys. uczestnikom. W stosunku do 2020 roku liczba ta zwiększyła się o 8.

W 2021 roku w prowadzonych przez CIS zajęciach uczestniczyło 11,6 tys. osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym⁹. W porównaniu do 2020 roku liczba uczestników wzrosła o 12,1% (w 2020 roku było to 10,4 tys. osób). W 2021 roku

⁷ Informacje Sygnalne, Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej w 2021 r. Główny Urząd Statystyczny

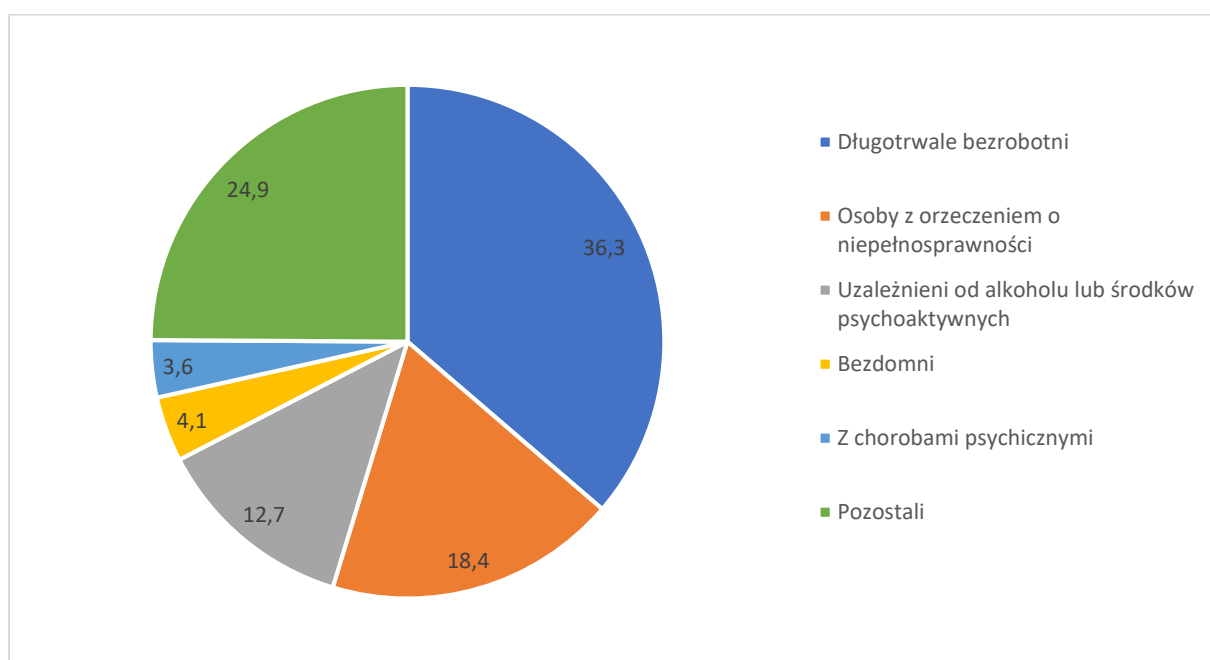
⁸ Źródło: Główny Urząd Statystyczny

⁹ Liczba i struktura uczestników CIS liczona tylko dla tych CIS, które złożyły sprawozdanie z działalności

przeciętnie na jeden CIS przypadało 58 uczestników, podczas gdy w 2020 roku średnia ta wynosiła 54.

W Małopolsce w 2021 roku aktywnie działało 12 Centrów Integracji Społecznej. Na 100 tys. ludności przypadało 0,3 jednostek tego rodzaju, podczas gdy przeciętnie w kraju było to 0,5 jednostki. Liczba CIS zmniejszyła się o 1 jednostkę w porównaniu z ubiegłym rokiem¹⁰.

Wykres 1. Uczestnicy zajęć (w ciągu roku) w Centrach Integracji Społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W 2021 roku w prowadzonych przez CIS zajęciach uczestniczyło 441 osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Najczęściej uczestnikami zajęć z zakresu integracji społecznej i zawodowej, według deklaracji CIS, były osoby długotrwale bezrobotne – stanowiły one 36,3% wszystkich odbiorców usług świadczonych przez CIS. W dalszej kolejności ze wsparcia CIS korzystały osoby niepełnosprawne (18,4%), uzależnione od alkoholu lub środków psychoaktywnych (12,7%). Z kolei niewielki udział wśród beneficjentów CIS miały osoby, dla których główną przesłanką wykluczenia była bezdomność (4,1%) lub choroba psychiczna (3,6%)¹¹.

¹⁰ Źródło: Główny Urząd Statystyczny

¹¹ j. w.

b) kluby integracji społecznej

Na koniec 2021 roku w Polsce działały 202 kluby integracji społecznej. Liczba aktywnych KIS zmniejszyła się o 35 jednostek (14,8%) w porównaniu z 2020 roku. W Małopolsce w 2021 roku aktywnie działało 33 Klubów Integracji Społecznej. Liczba ta wzrosła o 4 jednostki w porównaniu z poprzednim rokiem.

W 2021 roku wykazano 1239 osób, które rozpoczęły zajęcia oraz 1068 osób, które je ukończyły¹².

c) zakłady aktywności zawodowej

Na początku 2023 roku w Małopolsce działało 13 zakładów aktywności zawodowej. Po dwa zakłady zlokalizowane były w Krakowie i powiecie nowosądeckim (w gminie wiejskiej Grybów i Nawojowa), a pozostałe 8 – w Tarnowie oraz gminach: Charsznica (p. miechowski), Dębno (p. brzeski), Klucze (p. olkuski), Mogilany (p. krakowski), Uście Gorlickie (p. gorlicki), Sucha Beskidzka (p. suski), Łukowica (p. limanowski) i gminie Tarnów¹³.

Działalność reintegracyjna ZAZ ustawowo¹⁴ kierowana jest do osób, które posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Na koniec 2021 roku liczba reintegrowanych zatrudnionych w ZAZ w Małopolsce wyniosła 651. W porównaniu z 2020 rokiem zatrudnienie zwiększyło się o 34,3%.

Udział zatrudnionych osób ze znacznym lub umiarkowanym niepełnosprawności w ogólnej liczbie zatrudnionych wyniósł 77,2%¹⁵.

¹² j. w.

¹³ Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

¹⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. 2020 r. poz. 426)

¹⁵ Źródło: Główny Urząd Statystyczny

d) warsztaty terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej (WTP) jest samodzielną jednostką, która zapewnia osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej. Głównym celem jest przywrócenie lub rozwijanie umiejętności niezbędnych do znalezienia zatrudnienia. Placówka ta działa niezależnie organizacyjnie i finansowo, umożliwiając pełniejsze uczestnictwo w życiu społeczeństwa i na rynku pracy osobom z niepełnosprawnościami¹⁶.

Na koniec 2021 roku w Małopolsce aktywną działalność prowadziło 67 warsztatów terapii zajęciowej, a uczestników zajęć (w ciągu roku) było 2741. Na 100 tys. ludności przypadały 2 jednostki, a przeciętna liczba uczestników na 1 placówkę wynosiła 41. Z zajęć w warsztatach terapii zajęciowej skorzystało 2741 osób z orzeczoną niepełnosprawnością¹⁷.

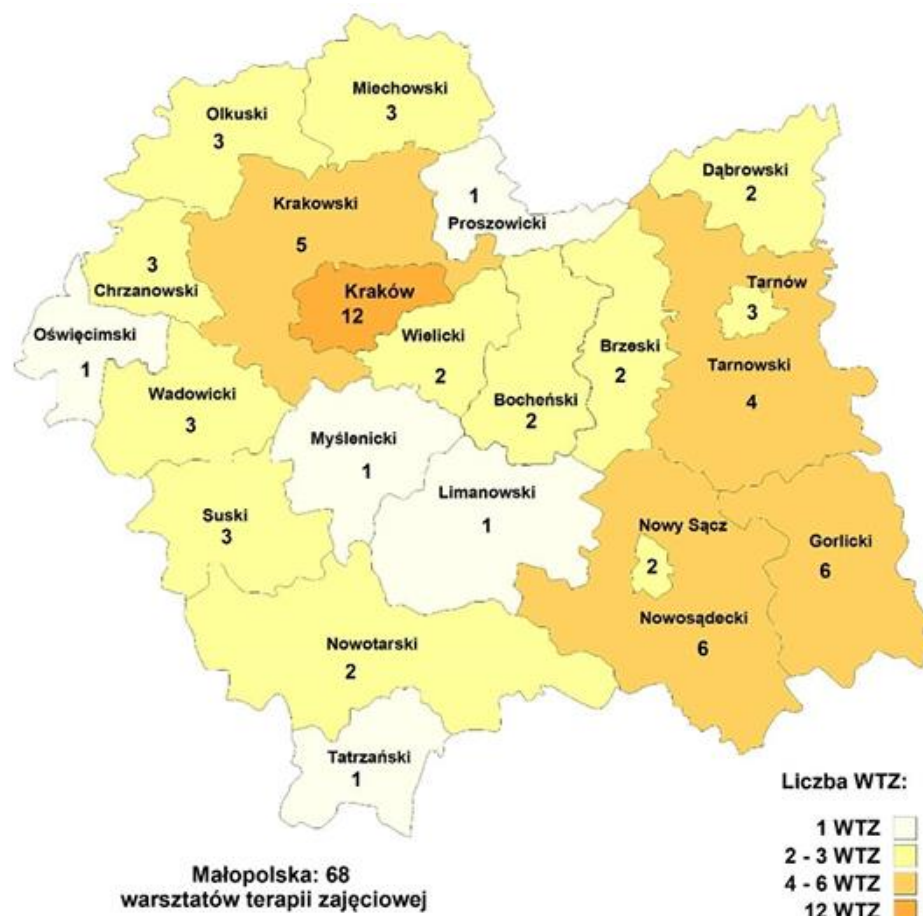
W 2022 roku liczba WTZ wynosiła 68. W zajęciach uczestniczyło łącznie niemal 2,9 tys. osób z niepełnosprawnościami. Najwięcej placówek tego typu funkcjonowało w Krakowie – 12. Po jednym warsztacie było w powiatach: limanowskim, proszowickim i tatrzańskim oraz myślenickim i oświęcimskim (dwa ostatnie posiadały filie, odpowiednio: 2 i 4). Jak wskazują dane zebrane w formularzach OZPS (Ocena zasobów pomocy społecznej), kadra małopolskich warsztatów terapii zajęciowej liczyła w 2022 roku 960 osób, średnio w pojedynczym warsztacie było zatrudnionych 14 pracowników¹⁸.

¹⁶ [Warsztaty Terapii Zajęciowej \(PJM\) - Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych \(niepelnosprawni.gov.pl\)](#)

¹⁷ Źródło: Główny Urząd Statystyczny

¹⁸ Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

Mapa 1. Warsztaty terapii zajęciowej w Małopolsce w 2022 roku

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

4. Osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W przypadkach braku możliwości sprawowania opieki nad dziećmi i ich wychowywania przez rodziców biologicznych organizowane jest wsparcie realizowane poprzez system tzw. pieczy zastępczej. Piecza zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecka oraz pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub – gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka (adopcji).

W ciągu 2022 roku do małopolskich ośrodków adopcyjnych zgłoszonych zostało 339 dzieci i jest to o 6% więcej niż w poprzednim roku. Tym samym utrzymała się tendencja wzrostowa w tym zakresie. Niemal połowę (45%) zgłoszonych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną stanowiły dzieci powyżej 10 r.ż. Dzieci do 4 r.ż. stanowiły 34% wszystkich zgłoszonych dzieci. O 6% wzrosła liczba zgłoszonych za pośrednictwem Wojewódzkiego Banku Danych (WBD) dzieci z uregulowaną sytuacją prawną.

W 2022 roku przysposobionych zostało 211 dzieci, co stanowi 5% spadek liczby adoptowanych dzieci względem roku 2021 roku. Najwięcej, bo 27%, tj. 56 dzieci, przysposobionych zostało za pośrednictwem Małopolskiego Ośrodka Adopcyjnego w Nowym Sączu oraz 26% tj. 55 dzieci przez ośrodek adopcyjny Towarzystwo Jezusowe Prowincja Polski Południowej „Dzieło Pomocy Dzieciom”. Najmniej przysposobień przeprowadził środek adopcyjny Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Tarnów – 20 dzieci, co stanowi 9% wszystkich adopcji.

Wśród przysposobionych w 2022 roku dzieci, największy odsetek (52%) stanowiły dzieci do lat 4 oraz dzieci w wieku od 5 do 9 lat - 31%. Najmniej, bo 17% stanowiły dzieci powyżej 10 r.ż.

W 2022 roku względem 2021 roku nastąpił 13% spadek liczby zgłoszeń rodzin kandydackich do przysposobienia dziecka (159 zgłoszonych w 2022 roku i 183 zgłoszonych rodzin w 2021 roku). Liczba przeszkolonych osób utrzymała się natomiast na poziomie z roku poprzedniego, tj. przeszkolone zostały 192 osoby.

O 12% mniej rodzin zakwalifikowanych w małopolskich ośrodkach adopcyjnych do przysposobienia dziecka oczekuje na adopcję dziecka (265 rodzin na koniec 2022 roku, wobec 301 z 2021 roku).

Opieka i wychowanie w środowisku zastępczym funkcjonuje w dwóch formach: pieczy rodzinnej oraz pieczy instytucjonalnej. Na koniec 2022 roku w ramach rodzinnej pieczy zastępczej działało 1 965 rodzin zastępczych (o 14 mniej niż przed rokiem i tyle samo, co w roku 2020), a wychowywało się w nich 2 859 dzieci i młodzieży (o 54 wychowanków więcej niż przed rokiem, ale 113 mniej niż w roku 2020), w tym:

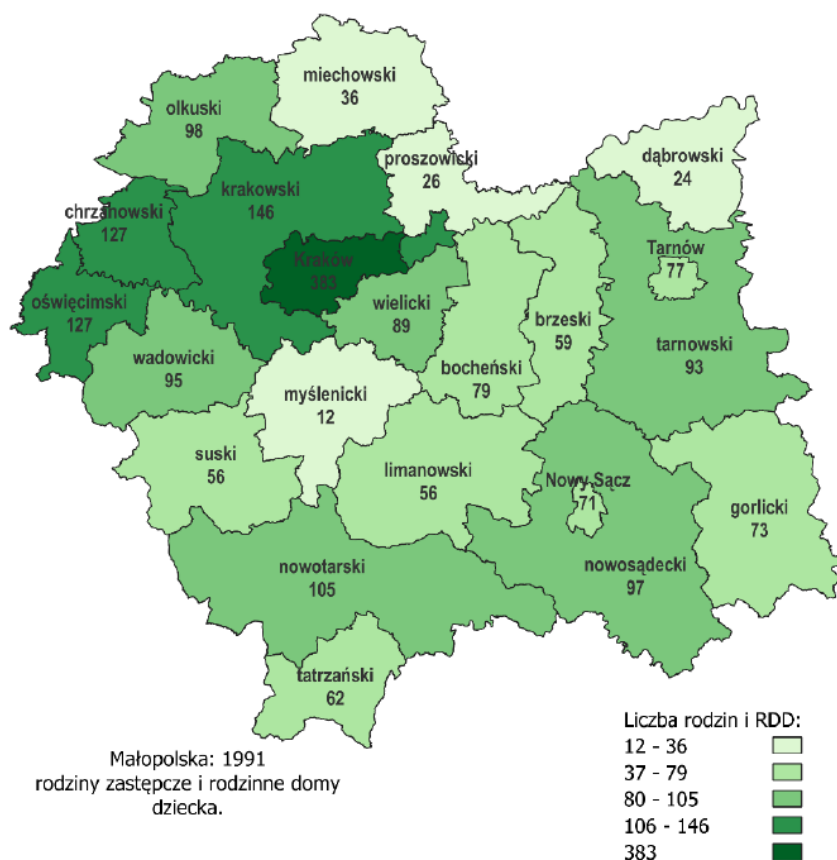
- 1 182 spokrewnione rodziny zastępcze, w których przebywało 1 580 dzieci;

- 600 rodzin zastępczych niezawodowych, w których przebywało 799 dzieci;
- 183 rodziny zastępcze zawodowe, w których wychowywało się 480 dzieci, w tym:
 - 55 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w których przebywało 133 dzieci;
 - 32 rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne, w których przebywało 60 dzieci.

Najbardziej występującą formą rodzinnej pieczy zastępczej były rodzinne domy dziecka. W 2022 roku funkcjonowało 26 rodzinnych domów dziecka w 10 z 22 małopolskich powiatów. W rodzinnych domach dziecka przebywało 167 dzieci. Przeciętnie w roku 2022 na 1 rodzinny dom dziecka przypadało 6 dzieci.

Łącznie na koniec 2022 roku w województwie działało 1 991 podmiotów w ramach rodzinnej pieczy zastępczej (wliczając do tej grupy rodzinne domy dziecka), w których przebywało 3 026 dzieci.

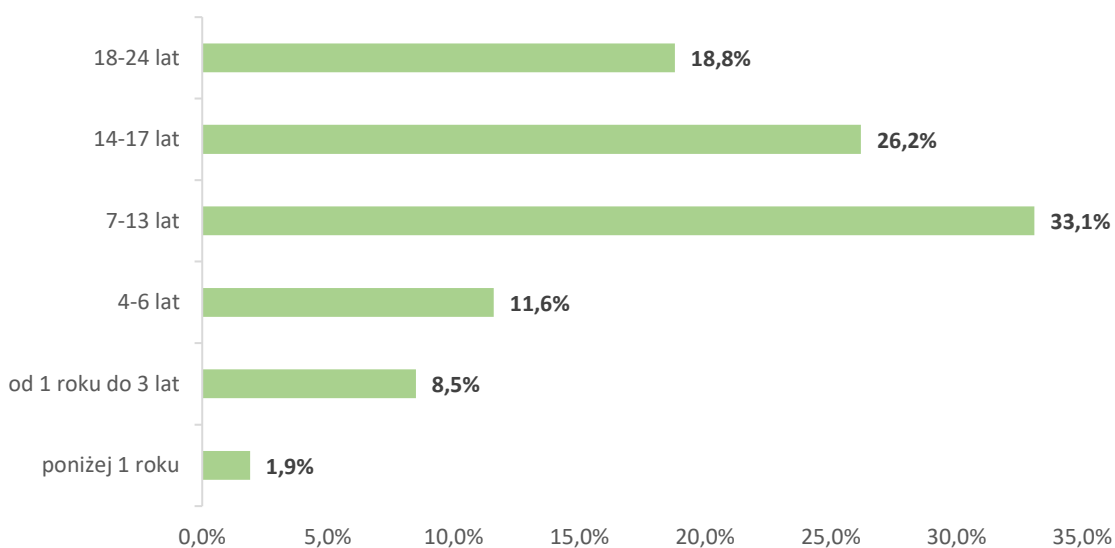
Mapa 1: Rodzina piecza zastępcza (rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka) w Małopolsce w 2022 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

Spośród wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej (w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka) w województwie małopolskim na koniec 2022 roku najliczniejszymi grupami były dzieci w wieku 7-13 lat (33,1%, 1 002 wychowanków) oraz dzieci w wieku 14-17 lat (26,2%, 792 wychowanków). Młodzież w wieku 18-24 lata stanowiła 18,8% wychowanków (568 osób). Dzieci w wieku 4-6 lat stanowiły 11,6% (350 wychowanków), a dzieci w wieku 1-3 lat stanowiły 8,5% opisywanej grupy (257 dzieci). Dzieci poniżej jednego roku życia stanowiły najmniej liczną podgrupę wychowanków rodzin zastępczych, ich udział to 1,9% (57 dzieci).

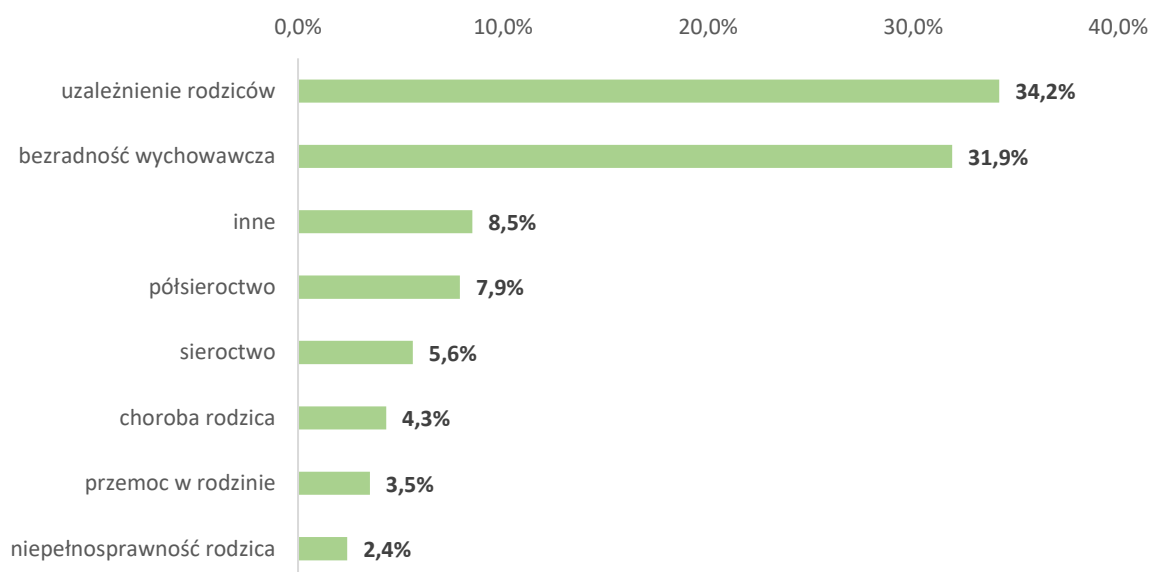
Wykres 1: Wiek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczych (w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka) w Małopolsce na koniec 2022 rok

Źródło: Opracowano na podstawie danych z: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

W Małopolsce w roku 2022 dzieci umieszczano w rodzinnej pieczy zastępczej (w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka) najczęściej z powodu uzależnienia rodziców (głównie od alkoholu) i bezradności wychowawczej rodziców (odpowiednio 34,2%, czyli 1 034 dzieci i 31,9%, czyli 965 dzieci). Dzieci często umieszczano w rodzinnej pieczy zastępczej także z powodu śmierci jednego lub obydwojga rodziców – pólsieroctwo (7,9%, 240 dzieci); sieroctwo (5,6%, 168 dzieci).

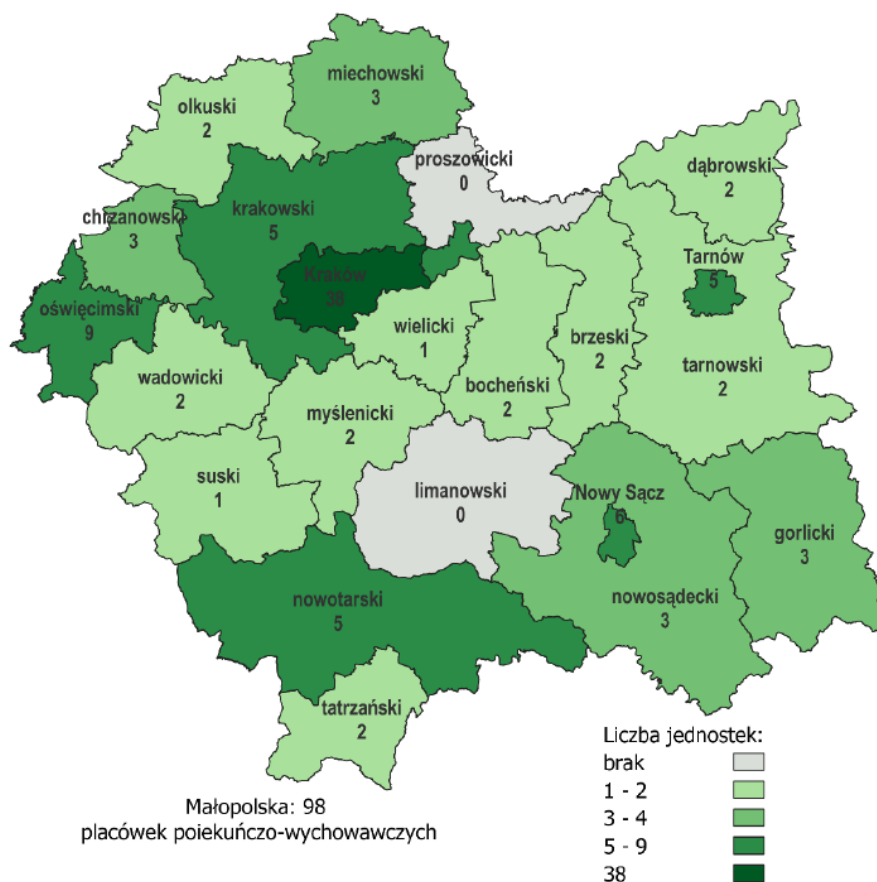
Wykres 2: Najczęstsze powody umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka) w Małopolsce w 2022 roku

Źródło: Opracowano na podstawie danych z: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

Drugim typem pieczy zastępczej jest forma instytucjonalna, czyli placówki opiekuńczo-wychowawcze (POW). Na koniec 2022 roku w Małopolsce funkcjonowało 98 POW (o 2 mniej niż przed rokiem, ale o 11 więcej niż w 2020 r.), oferujących łącznie 1 118 miejsc, (tyle samo co przed rokiem). Średnio w jednej placówce opiekuńczo-wychowawczej było 11 miejsc. Na koniec drugiego półrocza roku 2022 w POW przebywało 1 067 wychowanków (o 37 osób więcej niż przed rokiem oraz o 48 więcej niż w 2020 roku). 35 POW było prowadzonych przez podmioty zewnętrzne na zlecenie powiatu lub miasta na prawach powiatu. Pozostałe 63 POW były prowadzone bezpośrednio przez samorządy terytorialne. Placówki opiekuńczo-wychowawcze zlokalizowane były w 20 z 22 powiatów (poza powiatami: proszowickim i limanowskim).

Mapa 2 Instytucjonalna piecza zastępcza (placówki opiekuńczo - wychowawcze) w Małopolsce w 2022 roku

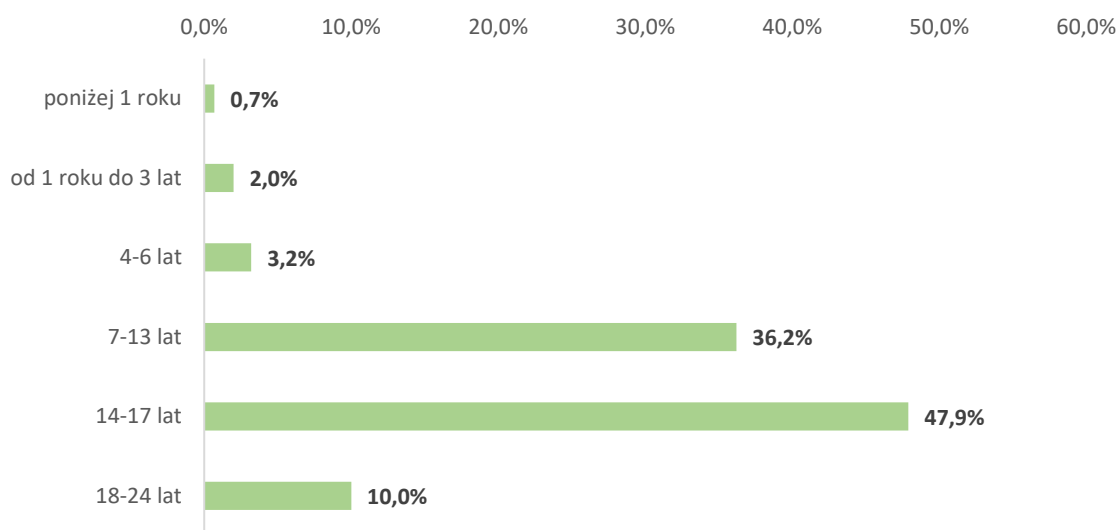

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

W Małopolsce na koniec 2022 roku funkcjonowały 4 typy POW: socjalizacyjne, specjalistyczno-terapeutyczne, rodzinne i interwencyjne. W województwie małopolskim ich liczebność na koniec 2022 roku przedstawiała się następująco:

- 56 placówek typu socjalizacyjnego, oferujących 692 miejsca, w których z końcem roku 2022 przebywały 673 osoby,
- 15 placówek typu specjalistyczno-terapeutycznego, oferujących 170 miejsc, w których z końcem 2022 roku przebywało 162 wychowanków,
- 22 placówki typu rodzinnego, oferujące 181 miejsc, w których z końcem 2022 roku przebywało 168 dzieci,
- 5 placówek typu interwencyjnego, oferujących 75 miejsc, w których z końcem 2022 roku przebywały 64 osoby.

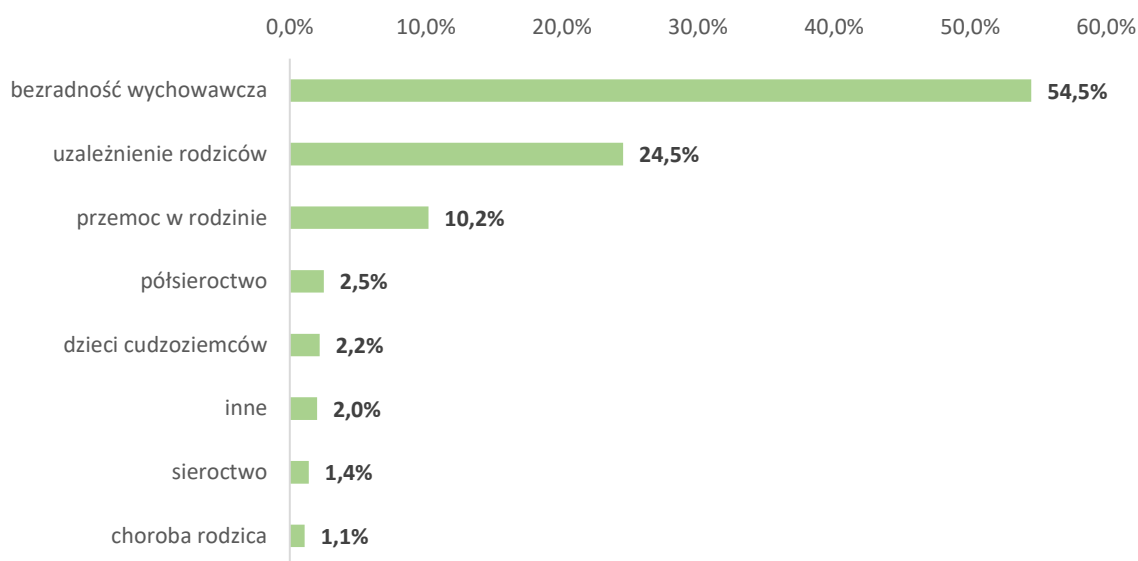
Wykres 3: Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej (w placówkach opiekuńczo – wychowawczych) w Małopolsce w 2022 roku

Źródło: Opracowano na podstawie danych z: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

Spośród wychowanków przebywających w pieczy zastępczej instytucjonalnej, czyli w małopolskich placówkach opiekuńczo-wychowawczych różnego typu, na koniec 2022 roku najliczniejszymi grupami byli wychowankowie w wieku 14-17 lat (47,9%, 510 osób) oraz dzieci w wieku 7-13 lat (36,2%, 386 wychowanków). Młodzież w wieku 18 - 24 lata stanowiła 10% wychowanków małopolskich placówek opiekuńczo - wychowawczych (106 osób). Dzieci w wieku 4-6 lat stanowiły 3,2% (34 wychowanków), a w wieku 1-3 lat stanowiły 2% opisywanej grupy (21 dzieci). Dzieci poniżej jednego roku życia stanowiły najmniej liczną podgrupę wychowanków POW, tj. ok. 0,7% - ośmioro dzieci w tym wieku przebywało w małopolskich placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2022 roku.

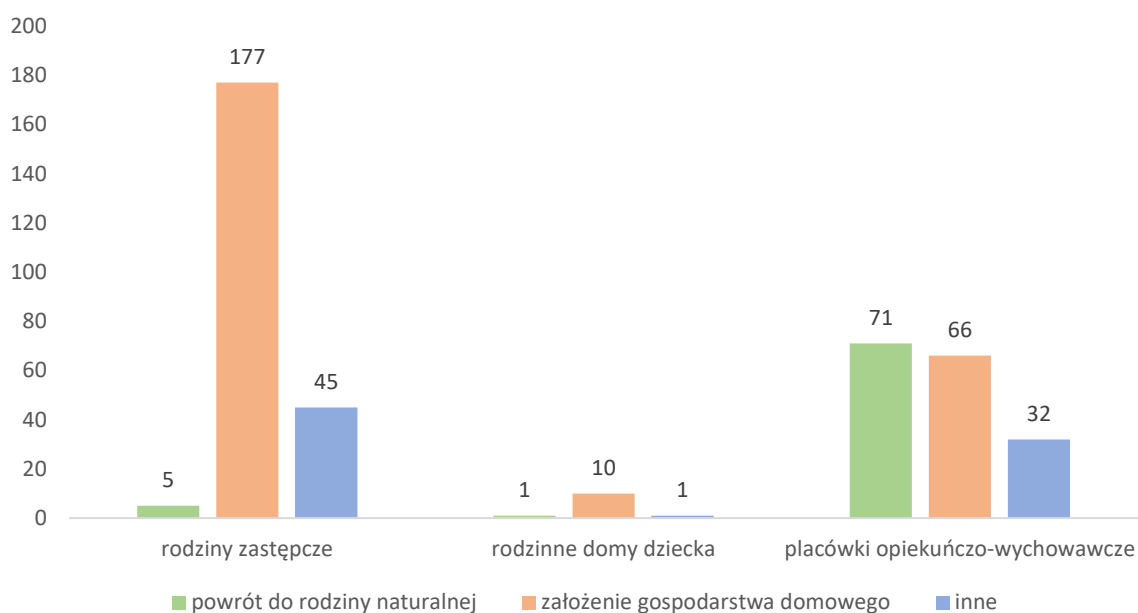
Wykres 4: Najczęstsze powody umieszczenia dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej (w placówkach opiekuńczo – wychowawczych) w Małopolsce w 2022 roku

Źródło: Opracowano na podstawie danych z: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

W Małopolsce w roku 2022 dzieci umieszczano w placówkach opiekuńczo-wychowawczych najczęściej z powodu bezradności wychowawczej rodziców i uzależnienia rodziców (głównie od alkoholu) – odpowiednio 54,5% czyli 580 dzieci i 24,5% czyli 261 wychowanków. Dzieci relatywnie często (częściej niż w pieczy rodzinnej) umieszczano w placówkach opiekuńczych z powodu przemocy w rodzinie – 10,2% (109 osób). Należy odnotować, iż w małopolskich placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczono w 2022 roku 23 dzieci cudzoziemców (2,2%).

Wykres 5: Kierunki opuszczania pieczy zastępczej w Małopolsce przez usamodzielnianych wychowanków w 2022 roku

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

Łącznie w całym 2022 roku pieczę zastępczą w Małopolsce opuściło 408 osób, z czego 18,9% (77 osób) powróciło do rodzin naturalnych, a 62% (253 osoby) założyło własne gospodarstwa domowe. Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych znacznie częściej powracali do rodzin naturalnych, w których się wychowywali przed umieszczeniem w placówce niż wychowankowie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka – ci częściej zakładali własne gospodarstwa domowe¹⁹.

¹⁹ Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

5. Osoby przebywające i opuszczające młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii

W 2022 roku²⁰ w Małopolsce funkcjonowały cztery Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze (MOW), z czego dwa w Krakowie, jeden w Wielkich Drogach i jeden w Mszanie Dolnej. Trzy z nich to MOW resocjalizacyjno-wychowawczy dla chłopców (Kraków, Wielkie Drogi, Mszana Dolna), jeden (w Krakowie) to koedukacyjny MOW resocjalizacyjno-wychowawczy. MOW przeznaczone są dla osób w wieku 10-18 lat, niedostosowanych społecznie i wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i resocjalizacji. MOW funkcjonują jako placówki resocjalizacyjno-wychowawcze lub jako placówki resocjalizacyjno-rewalidacyjne (dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim)²¹. Absolwenci małopolskich MOW w roku szkolnym 2022/2023 to w sumie 41 osób, z czego 29 osób skończyło specjalną szkołę podstawową, a 12 szkołę branżową I stopnia. W sumie 3 spośród 4 małopolskich placówek MOW dysponują 150 miejscami²².

Kontrola przeprowadzona przez Najwyższą Izbę Kontroli (NIK)²³ przyniosła następujące wnioski dotyczące wychowanków MOW:

- niska skuteczność zajęć i programów, które powinny przygotowywać podopiecznych do samodzielnego, zgodnego z obowiązującymi normami prawnymi i społecznymi życia,
- wzrost liczby wychowanków MOW, którzy po ich opuszczeniu weszli w konflikt z prawem (23%),

²⁰ Stan na dzień 23 września 2022 roku

²¹ [System Kierowania – Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze – Ośrodek Rozwoju Edukacji \(ore.edu.pl\)](https://ore.edu.pl), dostęp: 24 lipca 2023 roku

²² Dane pozyskane bezpośrednio z 3 spośród 4 funkcjonujących w Małopolsce Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (24-28 lipca 2023 roku). Jeden Ośrodek nie udostępnił danych.

²³ Badany był okres od stycznia 2018 roku do marca 2020 roku. Wśród badanych MOW było 14 placówek, lecz żadna z tych funkcjonujących w Małopolsce.

- wzrost liczby wychowanków, którzy po opuszczeniu MOW podjęli naukę (54,5%) lub pracę (51,5%)²⁴.

Z Raportu Ośrodka Rozwoju Edukacji²⁵ wynika, że nieletni kierowani do MOW:

- ujawniają zaburzenia w procesie socjalizacji oraz związane z funkcjonowaniem w społeczeństwie,
- nie respektują obowiązujących norm i zasad,
- ujawniają poważne zaburzenia psychiczne okresu dorastania, m.in. takie jak: depresja, zaburzenia lękowe, zaburzenia adaptacyjne, zaburzenia kontroli emocji, zaburzenia odżywiania, nieprawidłowo kształtująca się osobowość.

W 2022 roku w Małopolsce były cztery Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii ze szkołami (MOS), z czego dwa w Krakowie, jeden w Tarnowie i jeden w Łysej Górze. MOS przeznaczone są dla dzieci i młodzieży, które z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym są zagrożone niedostosowaniem społecznym i wymagają specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i socjoterapii.

Absolwenci małopolskich MOS w roku szkolnym 2022/2023 to w sumie 54 osoby, z czego 43 osoby skończyły specjalną szkołę podstawową, a 11 szkołę branżową I stopnia. W sumie w roku szkolnym 2022/2023 uczyło się w MOS 187 uczniów²⁶.

Z Raportu Ośrodka Rozwoju Edukacji²⁷ wynika, że prawie 30% wychowanków MOS ma poważne problemy zdrowotne. Dominują problemy psychiczne i emocjonalne oraz choroby przewlekłe.

²⁴ [Podopieczni młodzieżowych ośrodków wychowawczych nieprzygotowani do samodzielnego życia - Najwyższa Izba Kontroli \(nik.gov.pl\)](#), dostęp: 24 lipca 2023 roku.

²⁵ Siemionow J., Paluch M. (2022), Raport ORE, Analiza stanu działalności młodzieżowych ośrodków wychowawczych w zakresie wsparcie psychologiczno-pedagogicznego i terapii w resocjalizacji wychowanków, Wydział Resocjalizacji i Socjoterapii ORE, Warszawa

²⁶ Dane pozyskane bezpośrednio z MOS (24 lipca 2023 roku).

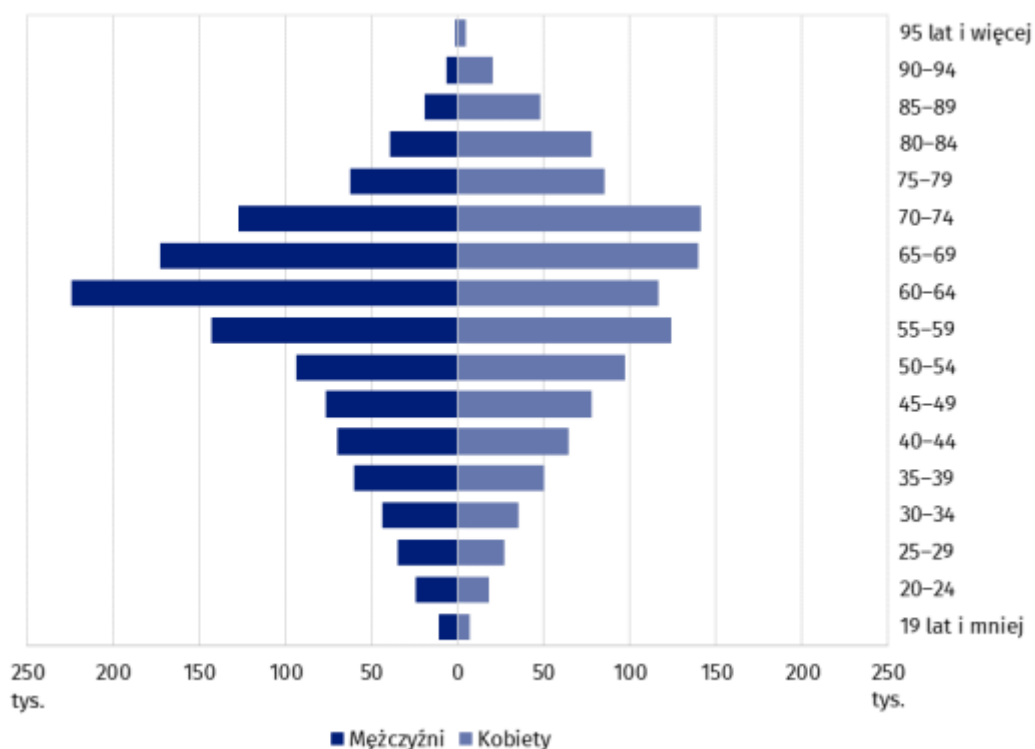
²⁷ Góralczyk E. (2011), Raport ORE, Diagnoza społeczna funkcjonowania Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii z uwzględnieniem form pracy i pomocy wychowankom, analiza potrzeb i problemów wychowanków oraz kadry ośrodków, Wydział Resocjalizacji Socjoterapii ORE, Warszawa

6. Osoby z niepełnosprawnościami

W grudniu 2021 roku w Polsce było 2,3 mln osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, które posiadały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (wydane przez zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o stopniu niezdolności do pracy (wydane przez ZUS).

W badanej populacji osób z orzeczeniem przeważali mężczyźni, którzy stanowili 51,7%. Biorąc pod uwagę wiek w analizowanej zbiorowości, najczęściej występowali mężczyźni w wieku 64 lata (51,0 tys.), ponad 50,4 tys. mężczyzn było w wieku 63 lata. Najwięcej kobiet z orzeczeniem było w wieku 72 lata (31,5 tys.), ponad 30 tys. kobiet miało 71 lat (30,5 tys.). Mediana wieku mężczyzn z orzeczeniem wynosiła 62 lata, a mediana wieku kobiet – 63 lata²⁸.

Wykres 2. Osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy według płci i grup wieku w 2021 roku. (stan w dniu 31 grudnia)

Źródło: Informacje Sygnalne, Osoby niepełnosprawne w 2021r., Główny Urząd Statystyczny

²⁸ Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Z roku na rok ubywa zakładów pracy chronionej (w 2022 roku o 1 placówkę mniej niż przed rokiem). Zakładem Pracy Chronionej jest pracodawca, któremu wojewoda przyznał ten status w formie decyzji administracyjnej²⁹. W porównaniu do roku 2014 widać ciągłą tendencję spadkową liczby zakładów pracy chronionej – od tego czasu liczba zakładów spadła o 59%. Zakłady pracy chronionej zlokalizowane były na terenie 9 powiatów (tak samo jak przed rokiem), z czego większość w miastach na prawach powiatu: 21 zakładów zlokalizowanych było w Krakowie (o 1 mniej niż w poprzednim roku) oraz 4 w Tarnowie. Mieszkańcy z niepełnosprawnościami z 12 powiatów (bocheńskiego, brzeskiego, dąbrowskiego, gorlickiego, limanowskiego, miechowskiego, nowosądeckiego, nowotarskiego, suskiego, tatrzańskiego, wadowickiego i wielickiego) oraz w Nowego Sącza nie mieli możliwości podjęcia pracy w zakładzie pracy chronionej w swojej okolicy.

Jedną z form zorganizowanej aktywnej rehabilitacji, połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych, są turnusy rehabilitacyjne. W województwie małopolskim w lutym 2023 roku działało 85 ośrodków (o 4 więcej niż w roku 2022), w których mogły odbywać się turnusy rehabilitacyjne dla osób z niepełnosprawnościami. Wpis do rejestru wojewody posiadało 45 organizatorów turnusów rehabilitacyjnych (o 3 mniej niż w roku 2022).

W 2022 roku małopolskie gminy i powiaty uczestniczyły w programie rządowym „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. Celem programu było wprowadzenie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla uczestników Programu. W 2022 roku program realizowało 108 jednostek samorządu terytorialnego w Małopolsce (99 gmin, 6 powiatów oraz 3 miasta na prawach powiatu). W sumie w 2022 roku usługi asystenta zaoferowano 2 321 osobom niepełnosprawnym.

W 2022 roku Nowy Sącz pozyskał środki finansowe na utworzenie centrum, w którym będzie funkcjonowało 20 miejsc dla osób niepełnosprawnych. Natomiast gmina

²⁹ [Zakłady pracy chronionej - Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych \(niepelnosprawni.gov.pl\)](https://niepelnosprawni.gov.pl)

Miechów otrzymała środki na funkcjonowanie centrum, w którym w 2022 roku objęto wsparciem 19 uczestników.³⁰

7. Członkowie gospodarstw domowych sprawującym opiekę nad osobą z niepełnosprawnością

Małopolskie gminy i powiaty realizowały w 2022 roku ogólnopolski program „Opieka Wytchnieniowa”. Program adresowany był do: „[...] członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

1. dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności,
2. osobami posiadającymi:
 - a. orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo
 - b. orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności

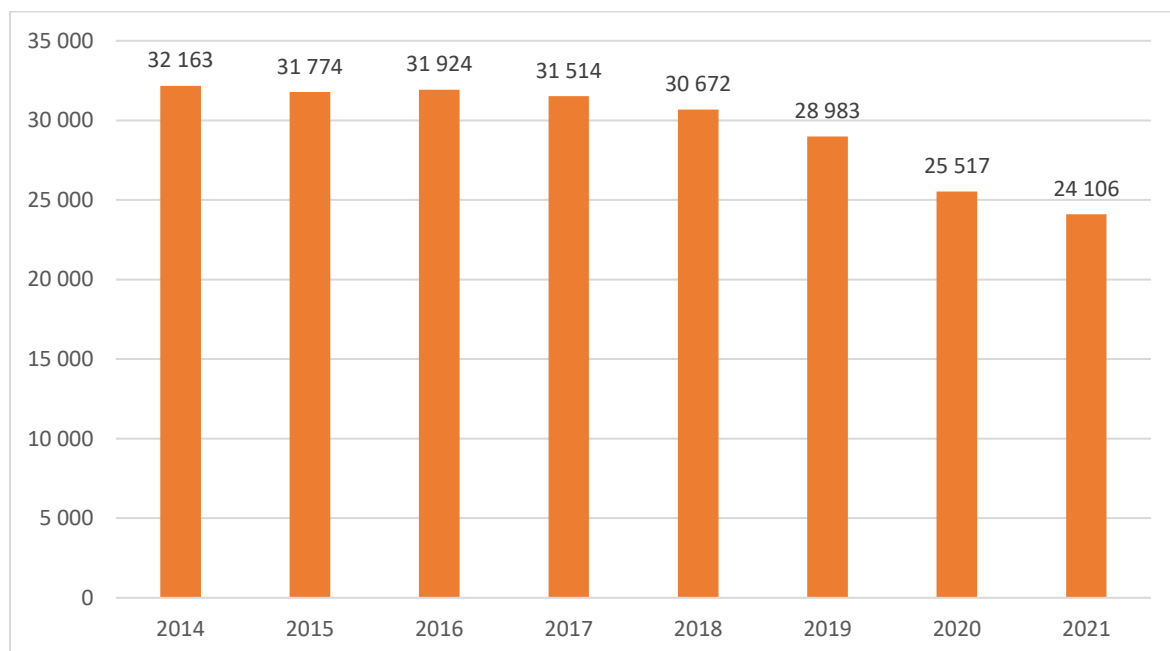
– poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej.”

W ramach programu w 2022 roku „opiekę wytchnieniową” w formie dziennej realizowało 76 gmin, natomiast w formie całodobowej 35 gmin. Część z wyżej wymienionych JST (23 gminy) świadczyła obydwie formy wsparcia. Łącznie program realizowało 88 małopolskich gmin (w tym 3 miasta na prawach powiatu). Względem wcześniejszego roku program kontynuowało w formie dziennej 42 gminy, a w formie całodobowej – 10 gmin. Żaden powiat nie kontynuował programu z 2021 roku. Łącznie w 2022 roku gminy i powiaty objęły opieką w formie dziennej 932 osoby i w formie całodobowej 531 osób.³¹

³⁰ Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Kraków 2023 rok

³¹ j. w.

Wykres 3. Liczba rodzin, którym na podstawie decyzji przyznano świadczenia z pomocy społecznej według przyczyny: niepełnosprawność

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku było 24 106 rodzin, którym przyznano pomoc ze względu na niepełnosprawność. Udział tych rodzin wyniósł 19,37% wśród wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej³².

8. Osoby opuszczające placówki opieki instytucjonalnej

Domy pomocy społecznej

W 2022 roku³³ w Małopolsce funkcjonowały 93 domy pomocy społecznej (DPS). Dwa z nich to DPS szczególnej kategorii, które nie są prowadzone przez samorządy i nie działają na ich zlecenie. DPS oferują łącznie 8 227 miejsc, przeznaczonych dla różnych grup mieszkańców: osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, przewlekle psychicznie chorych, osób z niepełnosprawnością intelektualną (w tym dzieci i młodzieży), osób z niepełnosprawnością fizyczną, osób uzależnionych

³² Źródło: Główny Urząd Statystyczny

³³ Stan na marzec 2022 roku.

od alkoholu³⁴. W ciągu całego 2022 roku z DPS prowadzonych przez samorządy lub działających na ich zlecenie skorzystało 8 761 osób³⁵. Najwięcej DPS działa w:

- Krakowie (15),
- powiecie krakowskim (10),
- powiecie tarnowskim (8).

Nie więcej niż dwa DPS prowadzą działalność w powiatach:

- olkuskim, chrzanowskim, bocheńskim (po 1 DPS w powiecie),
- proszowickim, dąbrowskim, tatrzańskim, nowotarski, suski (po 2 DPS w powiecie)³⁶.

Wśród osób oczekujących na miejsce w małopolskich DPS najwięcej jest osób przewlekle chorych psychicznie (w 2021 roku stanowiły one prawie 33% oczekujących) oraz osób przewlekle somatycznie chorych (25%)³⁷.

Pod względem struktury wieku pensjonariuszy/pensjonariuszek DPS sytuacja w Małopolsce przedstawia się następująco: najmniejszy udział, około 0,5%, mają osoby poniżej 18. roku życia, największy dwie najstarsze grupy: w wieku 61-74 lat (32%) oraz powyżej 74. roku życia (33%), które łącznie stanowią prawie 2/3 osób przebywających w DPS. Szczegółowy rozkład wieku pensjonariuszy i pensjonariuszek DPS przedstawia poniższy wykres:

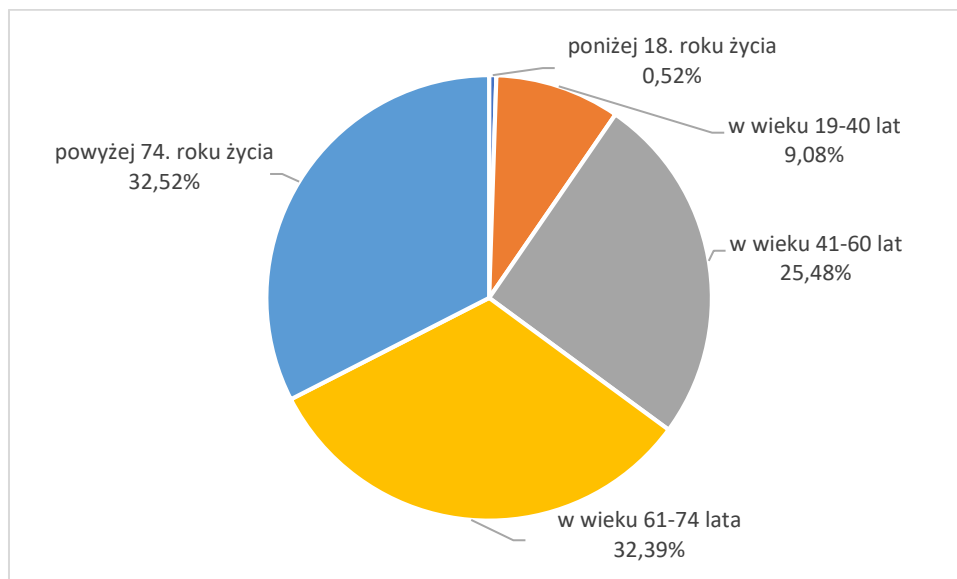
³⁴ Od 2023 roku funkcjonuje 91 domów pomocy społecznej, oferujących łącznie 8 193 miejsca.

³⁵ Brak danych o mieszkańcach DPS działających poza samorządami.

³⁶ Banasiewicz I., Skrzypek J., Szlązak M. (2022), Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2021, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Kraków; Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego na lata 2023 2025, z perspektywą do 2030, ROPS w Krakowie

³⁷ Dane koniec grudnia 2021 roku, Internetowy Obserwator Statystyk Społecznych.

Wykres 3. Struktura wieku pensjonariuszy i pensjonariuszek małopolskich DPS w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Internetowego Obserwatora Statystyk Społecznych.

Największy udział pensjonariuszy DPS nie opuszczających łóżek notuje się w Krakowie (76%) i Tarnowie (68%)³⁸. W pozostałych powiatach udział ten nie przekracza 30% (z czego w dwunastu powiatach nie przekracza 9%).

Czynnikami warunkującymi powrót mieszkańca/mieszkankei DPS do środowiska są³⁹:

- możliwość zapewnienia opieki przez rodzinę/pomoc rodziny (ten czynnik wskazało 89% ankietowanych),
- możliwość zapewnienia usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania w zakresie i wymiarze dostosowanym do indywidualnych potrzeb osoby wracającej do środowiska (66%),
- zasoby finansowe osoby umożliwiające zakup usług wspierających (49%),

³⁸ Dane koniec grudnia 2021 roku, Internetowy Obserwator Statystyk Społecznych.

³⁹ Na podstawie badania potencjału jednostek samorządu terytorialnego z województwa małopolskiego w zakresie rozwoju usług społecznych w środowiskach lokalnych w obszarach związanych z niezależnym życiem osób dorosłych, za: Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego na lata 2023 2025, z perspektywą do 2030, ROPS w Krakowie.

- możliwość zapewnienia domowej, długoterminowej opieki pielęgnarskiej (31%),
- możliwość korzystania ze wsparcia środowiskowego – sąsiedzkiego lub innego opartego o więzi społeczne (26%),
- możliwość zapewnienia usług opiekuńczych świadczonych w dziennym domu pomocy, środowiskowym domu samopomocy lub klubie samopomocy (21%).

Małopolskie Domy Pomocy Społecznej dość nisko oceniają swój potencjał w kontekście usamodzielnień obecnych mieszkańców/mieszkanek DPS.

Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze

W 2022 roku⁴⁰ w Małopolsce działało 51 zakładów opiekuńczo-leczniczych (ZOL) i zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych (ZPO) z 3 398 łózkami, w tym jeden ZOL dla dzieci⁴¹.

9. Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością

Najnowsze dane na temat osób w kryzysie bezdomności pochodzą z Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych – edycja 2019. W momencie realizacji badania zdiagnozowano w Małopolsce 1894 osoby bezdomne (spadek o 7,8% w porównaniu z badaniem z 2017 roku), w tym 1468 osób przebywało w placówkach instytucjonalnych (spadek o 9%), a 425 osób przebywało poza placówkami instytucjonalnymi (spadek o 5%).

Spośród 1894 bezdomnych osób 86,2% stanowili mężczyźni (1632 osób, spadek o 7%), 12,5% kobiety (236 osób, spadek o 15%) oraz 1,3% dzieci (25 osób, wzrost o 4%).

⁴⁰ Stan na marzec 2022 roku.

⁴¹ Od 2023 roku działają 52 zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze z 3 570 łózkami, w tym 3 Zakłady/Oddziały opiekuńczo-lecznicze, psychiatryczne dysponujące 215 miejscami oraz 1 ZOL z 5 miejscami dla dzieci i młodzieży.

1 468 osób przebywało w placówkach instytucjonalnych, a 425 osób poza placówkami instytucjonalnymi. Dzieci przebywały przede wszystkim w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz w schroniskach dla osób bezdomnych⁴².

W 2022 roku (stan na 1 czerwca) w Małopolsce funkcjonowały 24 placówki udzielające tymczasowego schronienia osobom będącym w kryzysie bezdomności z 841 miejscami, głównie dla mężczyzn (709 z wszystkich miejsc). Dla kobiet, inaczej niż w drodze wyjątku, dostępnych było około 16% istniejących miejsc (132). 10 dodatkowych miejsc dla mężczyzn uruchamianych było w sezonie zimowym. W grupie placówek tymczasowego schronienia było: 11 schronisk, 7 noclegowni i 6 ogrzewalni. Najwięcej tego typu placówek było zlokalizowanych w Krakowie (6), oraz po 2 w Tarnowie, Nowym Sączu i Oświęcimiu. 11 placówek miało status niepublicznych i prowadzone były przez takie podmioty, jak: Caritas, Polski Komitet Pomocy Społecznej oraz Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta. Większość placówek niepublicznych była zlokalizowana w gminach miejskich (7), a pozostałe w gminach miejsko-wiejskich (2) i wiejskich (2). Dla pozostałych 13 jednostek publicznych organem prowadzącym były gminy miejskie (6), miejsko-wiejskie (6) oraz wiejskie (1).

W podziale na powiaty, najwięcej miejsc tymczasowego schronienia dla osób w kryzysie bezdomności było w Krakowie (328), Tarnowie (100) oraz w powiatach olkuskim (100) i oświęcimskim (95). Porównując miejsca w placówkach tymczasowego schronienia w 2022 roku oraz liczbę policzonych osób w kryzysie bezdomności z roku 2019 (ostatnie dostępne dane) można stwierdzić, że w Małopolsce na 1 miejsce w placówce tymczasowego schronienia przypadały więcej niż 2 osoby w kryzysie bezdomności. W miejscach z największą liczbą policzonych osób w kryzysie bezdomności (średnia powiatowa) na jedno miejsce tymczasowego schronienia w okresie zimowym przypadałoby: w powiecie wadowickim - 5,8 osób, w Krakowie - 3,2, w Tarnowie - 1,9, w Nowym Sączu 1,8, w powiatach olkuskim i chrzanowskim po 1,5, a w powiecie oświęcimskim 0,9. Tylko

⁴² Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie: Informacja o wynikach ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych w woj. małopolskim,

https://www.malopolska.uw.gov.pl/default.aspx?page=pomoc_dla_bezdomnych [28.07.2023]

2 schroniska realizowały usługi opiekuńcze i dysponowały one 130 miejscami, z których w 2021 roku skorzystało 228 osób, przy czym miejsc z usługami opiekuńczymi było tylko 36, a w ciągu roku skorzystało z nich tylko 39 osób.

Według danych dla Polski do najczęstszych przyczyn bezdomności należą: konflikty rodzinne, uzależnienia oraz eksmisja/ wymeldowanie z mieszkania. Wiele z nich może mieć źródło w uzależnieniach, podobnie jak wskazania podawane w następnej kolejności: rozpad związku, zadłużenie, brak pracy. Wysoko w zestawieniu przyczyn bezdomności znalazł się zły stan zdrowia i niepełnosprawność. 1/3 osób bezdomnych w Polsce to seniorzy, czyli osoby mające 60 i więcej lat (10 008 osób z 30 330). Blisko 28% osób w kryzysie bezdomności pozostaje w tej sytuacji 5-10 lat, a ponad połowa pozostaje osobą bezdomną dłużej niż 5 lat, nawet powyżej 20 lat⁴³.

10. Osoby korzystające z programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową

Ważną pozycją w świadczeniach socjalnych jest pomoc w formie dożywiania (posiłki, świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności – zasiłki celowe, świadczenia rzeczowe w formie produktów żywnościowych). Według raportu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w 2022 roku z takiej formy pomocy skorzystało ponad 25,8 tys. Małopolan (o 803 mniej niż w 2021 roku oraz ponad 12,7 tys. mniej niż w 2019 roku) z ponad 13,8 tys. rodzin – z czego takie wsparcie trafiło do ponad 21,6 tys. dzieci i młodzieży (o 165 mniej niż w 2021 roku oraz niemal o 12 tys. mniej niż w roku 2019) z prawie 10,6 tys. rodzin (3,3% ogółu mieszkańców do 18. r. ż.)⁴⁴.

W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ) pomoc otrzymywało średniorocznie około 1,3 mln osób, w tym średnio ok. 28% stanowiły dzieci poniżej 15. roku życia, ok. 8,5% - osoby starsze powyżej 65. roku życia, około

⁴³ Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego na lata 2023-2025 z perspektywą do 2030, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

⁴⁴ Opracowanie Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2022, autor Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, rok 2023, s. 81

16% osoby z niepełnosprawnościami, około 2% osoby bezdomne, a około 0,7% migranci i osoby obcego pochodzenia⁴⁵.

Odbiorcy pomocy żywnościowej korzystali również z dodatkowej formy wsparcia – warsztatów prowadzonych w ramach tzw. działań towarzyszących, których celem było przede wszystkim zwiększenie samodzielności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tematyka warsztatów była związana z żywnością i prowadzeniem gospodarstwa domowego (przygotowywanie posiłków, dietetyka i zdrowe odżywianie, przeciwdziałanie marnowaniu żywności), a także z odpowiednim zarządzaniem zasobami finansowymi (warsztaty ekonomiczne z zakresu oszczędzania, planowania wydatków, unikania pułapek finansowych). Od 2019 roku zakres tematyczny warsztatów został rozszerzony o inne działania na rzecz włączenia społecznego odbiorców końcowych PO PŻ, w tym m.in. o wsparcie psychologiczne, prawne, pedagogiczne, komunikację, bezpieczeństwo cyfrowe, kulturę czy profilaktykę zdrowia⁴⁶.

Głównym wyzwaniem w toku realizacji PO PŻ było zapewnienie jak najszerszego zasięgu terytorialnego pomocy żywnościowej. W 2015 roku była ona dostępna jedynie w około 62% gmin w Polsce, przy czym w kolejnych latach następował systematyczny wzrost liczby gmin, których mieszkańcy korzystali ze wsparcia żywnościowego. W 2017 roku już 90% gmin było objętych PO PŻ. Od 2019 roku odsetek gmin uczestniczących jest stały i wynosi 93% gmin⁴⁷.

W świetle wzmożonego napływu do Polski uchodźców z Ukrainy, w związku z trwającymi od 24 lutego 2022 roku działaniami wojennymi na terytorium tego kraju, należy wziąć pod uwagę znaczące zwiększenie liczebności grupy docelowej Programu w najbliższych latach⁴⁸.

⁴⁵ Dokument Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027, Warszawa, grudzień 2022, s. 4-10

⁴⁶ j.w.

⁴⁷ j.w.

⁴⁸ j.w.

11. Osoby będące ofiarami przestępstw i przemocy w rodzinie

Jak wynika z szacunków Ministerstwa Sprawiedliwości, co roku w Polsce około 200 tys. osób pada ofiarą różnego rodzaju przestępstw – znęcania się fizycznego i psychicznego, przemocy domowej, oszustw, włamań, kradzieży, wypadków drogowych, pobić, gróźb czy uchylania się od alimentów. Znaczna część poszkodowanych to kobiety i dzieci⁴⁹.

W 2021 roku w całej Polsce wykryto 820,8 tys. przestępstw, z czego 69,8 tys. w Małopolsce (tj. 8,5%). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba przestępstw w województwie wyniosła 20,4, czyli była niższa niż średnio w kraju, gdzie wyniosła średnio 21,6. Największą grupę przestępstw w Małopolsce stanowiły przestępstwa:

- O charakterze kryminalnym 36,8 tys.
- Przeciwno mieniu 31,5 tys.
- O charakterze gospodarczym 24,1 tys.

Przestępstw przeciwko rodzinie odnotowano w 2021 roku 3,1 tys.⁵⁰.

Trzeba tutaj zaznaczyć, że przestępstwa przeciwko rodzinie stanowią węższą kategorię niż przemoc w rodzinie, która jest zjawiskiem dużo szerszym.

Zgodnie z zapisami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 niebagatelny wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie ma dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia. Wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie może mieć także uzależnienie od alkoholu lub jego nadużywanie. Statystyki pokazują, że wielu sprawców przemocy w rodzinie w chwili popełnienia czynu jest pod wpływem alkoholu. Coraz częściej przyczyną przemocy w rodzinie jest uzależnienie nie tylko od alkoholu, ale także uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych⁵¹.

⁴⁹ Por. [Ponad 352 mln zł na pomoc dla ofiar przestępstw - Ministerstwo Sprawiedliwości - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](https://www.gov.pl), [26.07.2023]

⁵⁰ Opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL [26.07.2023]

⁵¹ Por. [Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 - Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](https://www.gov.pl) [26.07.2023]

Z badań zrealizowanych w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców” wynika, że w 2014 roku 24,7% respondentów deklarowało, że w ciągu swojego życia osobiście doświadczyło co najmniej jednej z czterech form przemocy. Większość z nich doświadczyła jednej formy przemocy (64%), a 28,2% było ofiarą dwóch form przemocy. Kobiety istotnie częściej niż mężczyźni przyznawały się do doznawania przemocy. Respondenci najczęściej deklarowali doświadczenie przemocy psychicznej, rzadziej wskazywali na przemoc fizyczną. Informacje na temat doświadczania przemocy seksualnej i ekonomicznej pojawiały się sporadycznie. W przypadku przemocy psychicznej i seksualnej kobiety istotnie częściej niż mężczyźni deklarowały jej doświadczenie⁵².

Inne badanie realizowane na zlecenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w 2021 roku, koncentrujące się na sytuacji dzieci (pn. „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci”), pokazało, że najbardziej rozpowszechnioną formą przemocy w rodzinie wobec dzieci jest przemoc psychiczna. W drugiej kolejności dzieci doznają zaniedbania oraz przemocy fizycznej. Na przestrzeni lat zmniejszył się procent dzieci do 18. roku życia, wobec których rodzice/opiekunowie stosują klapsy jako metodę wychowawczą, i zgodnie z wynikami badań wynosi on obecnie 38%⁵³.

Jeśli chodzi o postrzeganie przemocy rodzinnej przez Polaków to badanie zrealizowane w 2019 roku na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pokazało, że na poziomie deklaracyjnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że około 85%–90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej

⁵² Por. [Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 - Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](#) [26.07.2023]

⁵³ Por. [Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 - Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](#) [26.07.2023]

świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Nadal jednak około 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne⁵⁴.

W 2022 roku liczba osób w Małopolsce doświadczających przemocy w rodzinie, objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskich Kart”, wynosiła 10 166 osób, w tym 5 525 kobiet (54,3%), 1 219 mężczyzn (12%) oraz 3 422 dzieci (33,7%). Należy również nadmienić, że wśród dotkniętych przemocą i objętych działaniami osób 1 246 (12,3%) to osoby starsze. Ponadto, w opisywanych grupach dotkniętych przemocą i objętych działaniami, grupa osób z niepełnosprawnościami liczyła 512 osób (5%)⁵⁵.

12. Osoby objęte ochroną czasową w Polsce w związku z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę

Większość osób, które przybyły do Polski po 24 lutego 2022 roku na skutek agresji Rosji na Ukrainę, nie posiada oficjalnie i formalnie statusu uchodźcy – na podstawie Ustawy z 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa posiadają status ochrony czasowej w Polsce.

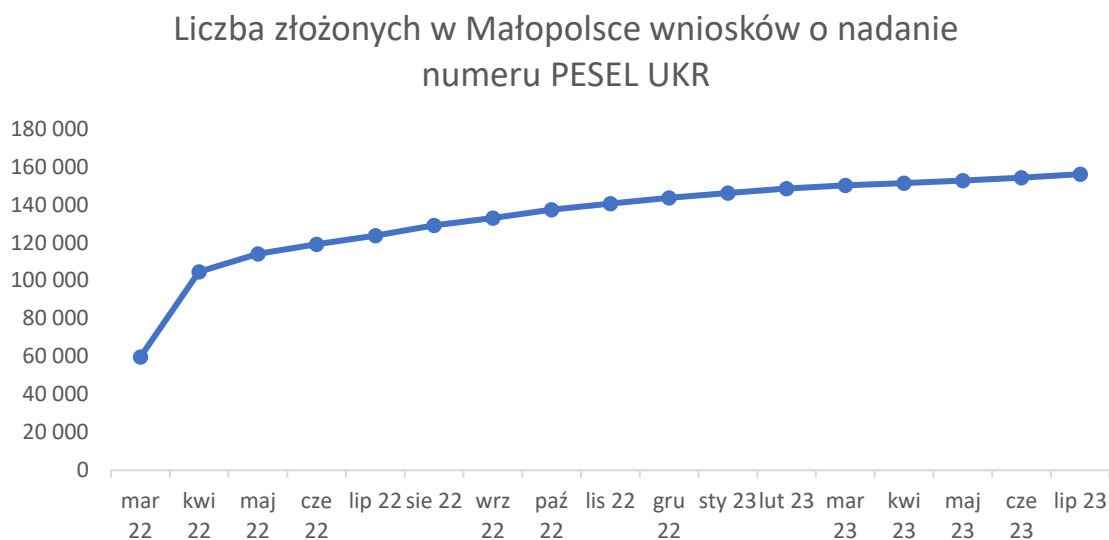
Ustawa umożliwiła tym osobom ubieganie się o specjalny numer PESEL (z rozszerzeniem UKR), który daje im prawo do korzystania z szeregu usług publicznych na równych zasadach jak obywatele polscy, konsekwencją wprowadzenia Ustawy jest również swobodny dostęp do rynku pracy.

Według stanu na 31 lipca 2023 roku w Polsce obywatele Ukrainy złożyli 1 653 tys. wniosków o nadanie numerów PESEL UKR, z czego 156 tys. w Małopolsce, co daje naszemu województwu 4. miejsce w liczbie złożonych wniosków za województwami: mazowieckim (359 tys.), dolnośląskim (178 tys.) i śląskim (158 tys.). Liczba złożonych w Małopolsce wniosków wzrastała regularnie od początku wybuchu wojny.

⁵⁴ Por. [Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 - Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie - Portal Gov.pl \(www.gov.pl\)](#) [26.07.2023]

⁵⁵ Por. [OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO ZA ROK 2022 \(rops.krakow.pl\)](#) [26.07.2023]

Wykres 11. Liczba złożonych w Małopolsce wniosków o nadanie numeru PESEL UKR

Opracowanie własne na podstawie danych

<https://dane.gov.pl/pl/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr>

Na koniec lipca 2023 roku liczba obywateli Ukrainy z nadanym numerem PESEL UKR wynosiła w Małopolsce 88 781 osób. Najwięcej wniosków zarejestrowano i rozpatrzono w Krakowie 36%. W powiecie krakowskim, drugim pod względem liczby rozpatrzonych wniosków, było już tylko 11% wniosków, a najmniej było ich w powiecie dąbrowskim – 0,5%.

Wykres 12. Liczba obywateli Ukrainy z nadanym numerem PESEL UKR w poszczególnych powiatach.

Opracowanie własne na podstawie danych

<https://dane.gov.pl/pl/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr>

Na podstawie Ustawy obywatel Ukrainy przebywający w Polsce legalnie może zarejestrować się w urzędzie pracy jako bezrobotny lub poszukujący pracy, co do zasady na takich samych zasadach jak dla obywateli RP, z tym, że rejestrować mogą się również osoby starsze, tj. kobiety powyżej 60. roku życia i mężczyźni powyżej 65. roku życia.

Po zarejestrowaniu się w urzędzie pracy obywatele Ukrainy mogą skorzystać, na takich samych zasadach jak obywatele Polscy, ze wszystkich oferowanych usług i instrumentów rynku pracy, określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Ponadto obywatel Ukrainy, który przebywa w Polsce legalnie na podstawie Ustawy, może podjąć pracę bez konieczności spełnienia dodatkowych wymogów. Pracodawca musi powiadomić powiatowy urząd pracy właściwy ze względu na swoją siedzibę lub miejsce zamieszkania. Powiadomienia

należy dokonać online za pośrednictwem portalu praca.gov.pl w terminie 14 dni od dnia powierzenia pracy obywatelowi Ukrainy.

31 lipca 2023 roku w powiatowych urzędach pracy w Małopolsce zarejestrowanych było 2,5 tys. obywateli Ukrainy, natomiast pracodawcy 77 917 razy powiadomili urzędy o powierzeniu pracy obywatelowi Ukrainy⁵⁶. Powiadomienia o powierzeniu pracy dotyczą najczęściej pracowników wykonujących prace proste, robotników przemysłowych i rzemieślników oraz pracowników usług i sprzedawców.

Dla obywateli Ukrainy zainteresowanych podjęciem pracy w Małopolsce i chcących skorzystać ze wsparcia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie przygotowana została ankieta, z której wynika, że statystyczny obywatel Ukrainy korzystający ze wsparcia WUP Kraków to:

- kobieta,
- w wieku 22-54 lata,
- z wykształceniem wyższym,
- gotowa do podjęcia pracy w innym niż wyuczony zawód,
- potrzebująca zapewnić opiekę nad zależnymi członkami rodziny (najczęściej dziećmi),
- słabo znająca język polski i nie znająca innych języków obcych.

Wyniki badania „Kompetencje i aspiracje zawodowe migrantów ukraińskich” zrealizowanego przez Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego⁵⁷ pokazują, że 71% osób dorosłych (18-64 lata) przebywających w Polsce pracuje, 17% jest bezrobotna, a 12% jest nieaktywna zawodowo. Jednak 28% z nich to pracujący zdalnie na Ukrainie. W większości (92%) są to osoby

⁵⁶ Na podstawie informacji z Centralnego Systemu Analityczno-Raportowego CeSAR uzyskanych 01 sierpnia 2023 roku

⁵⁷ Za badaniem Kompetencje i aspiracje zawodowe migrantów ukraińskich – Ośrodek Badań nad Migracjami UW, Instytut Badań Strukturalnych (na zlecenie Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (IOM) oraz w ramach działań badawczych w projekcie „Pomiędzy Ukrainą i Polską” w programie IDUB pod auspicjami Centrum Doskonałości w Naukach Społecznych)

zajmujące stanowiska kierownicze, specjalistyczne, wykwalifikowanego personelu technicznego. W Polsce tylko 33% osób pracuje na stanowiskach specjalistycznych i zgodnych ze swoimi kwalifikacjami, chociaż 75% ma wykształcenie wyższe.

50% doświadczyła w Polsce degradacji zawodowej - nawet jeśli pracują w tym samym zawodzie co na Ukrainie lub mają pracę dostosowaną do swojego wykształcenia i tak w większości postrzegają swoje obowiązki jako prostsze niż w Ukrainie (poczucie overskillingu⁵⁸/degradacji zawodowej). Wyzwaniem jest odpowiednie dopasowanie umiejętności obywateli Ukrainy do deficytów na rynku pracy w Polsce. Jednocześnie, w przypadku braku odpowiednich kwalifikacji, problemem jest brak czasu i środków na ich podnoszenie, a dodatkowo poczucie tymczasowości i zawieszenia nie sprzyja decyzjom odnośnie kariery zawodowej i podnoszenia kwalifikacji.

Pomimo tego, że od września 2022 roku do lutego 2023 roku, wzrósł odsetek osób, które planują pozostanie w Polsce co najmniej kilka lat i zmniejszył się odsetek osób niepewnych co do swoich dalszych losów, wiele osób widzi swoją przyszłość w Ukrainie i planuje powrót. Planowane powroty do Ukrainy związane są z nadzieją na poprawę sytuacji po wojnie i możliwościami powojennego kraju, w szczególności w kontekście zdobytych doświadczeń za granicą.

Osoby, które uważają swój pobyt w Polsce za tymczasowy, są mniej skłonne i są niezainteresowane podejmowaniem działań mających na celu podniesienie ich kompetencji i szans na polskim rynku pracy.

Niezależnie od powrotów do Ukrainy czy braku możliwości podnoszenia kwalifikacji, jednym z poważniejszych problemów obywateli Ukrainy jest brak znajomości języka polskiego. W ostatnich miesiącach, w związku z przedłużającym się konfliktem zbrojnym, do różnego rodzaju centrów pomocy i aktywizacji zgłasza się coraz więcej osób, które do tej pory nie nauczyły się języka polskiego, natomiast coraz rzadziej organizuje się tego typu szkolenia. Ponadto brakuje szkoleń dla osób, które poznały

⁵⁸ Overskiling – nadwyżka umiejętności lub kwalifikacji w stosunku do pożądanych na danym stanowisku lub w zawodzie

już podstawy języka polskiego i chciałyby uczyć się go w dalszym ciągu, w szczególności szkoleń na poziomach wyższych czy biznesowego/branżowego.

Dodatkowo, osoby wspierające osoby z Ukrainy wskazują na potrzebę wsparcia psychologicznego, psychoterapeutycznego lub psychiatrycznego już na pierwszym etapie pracy z człowiekiem. Ich doświadczenia pokazują, że większość przebywających w Polsce obywateli Ukrainy ma zespół stresu pourazowego. Nawet osoby posiadające pracę, opiekujące się dziećmi, radzące sobie w polskiej rzeczywistości coraz częściej doznają objawów PTSD (np. depresji, myśli samobójczych, lęków, odizolowania od ludzi).